

สัพพทา สันติมา นิรามโย

จงเป็นผู้มีความสงบจิต

และสบายกาย

ในกาลทุกเมื่อ

แต่

จาก

วันที่เดือน.....ปี.....

๒

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๙๗๔-๙๒๗/๐๒-๘-๒

หนังสือโครงการหิงห้อย อันดับ ๑๐

ไตรลักษณ์ ไตรรัตน์ ไตรสิกขา

สมณะโพธิรักษ์

จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ ฉบับ

ปีที่พิมพ์ ธันวาคม ๒๕๔๗

ผู้จัดพิมพ์ ธรรมทัศน์สมาคม ๖๗/๕๐ ถ.นวมินทร์ บึงกุ่ม กทม.๑๐๒๔๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๕-๔๕๐๖, ๐-๒๗๓๓-๔๒๐๗

พิมพ์ที่ บริษัท ฟาอภัย จำกัด ๖๔๔ ซอยนวมินทร์ ๔๔ ถนนนวมินทร์

บึงกุ่ม กทม. ๑๐๒๔๐ โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๕-๘๕๑๑

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นางสาวลัดดา ปิยะวงศ์รุ่งเรือง

ราคา ๑๕ บาท

หนังสือโครงการหิงห้อย อันดับ ๑๐

ไตรลักษณ์

ไตรรัตน์ ไตรสิกขา

สมณะโพธิรักษ์

ไตรลักษณ์ ไตรรัตน์ ไตรสิกขา
 พ่อท่านสมณะโพธิรักษ์
 วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๑
 ณ พุทธสถานสันตติอโศก

เจริญธรรมทุก ๆ คน

หลายครั้งหลายคราวหลายอาทิตย์ อาตมาอาจจะเทศน์ วิเคราะห์วิจัยวิจารณ์สังคมประกอบการเทศน์ไปเยอะเสมอๆ และ มันเป็นเรื่องปัจจุบันนะ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนี้ เมื่อหยิบ มาพูดหยิบมาอธิบายพวกเราก็จะเข้าใจได้ รับรู้ร่วมกันไปได้ ถ้า เชื่อว่าอาตมาจะอธิบายถึงเนื้อหาของธรรมะ เป็นภาคปฏิบัติ เป็น ภาคศีล เป็นภาคสมาธิอะไรไปหนักๆ บางทีพวกเราฟังแล้วก็ชักจะ ไม่ค่อยเข้าใจ ที่จริงมันเป็นความจำเป็นนะ ในเรื่องการปฏิบัติธรรม แม้ว่าจะวิเคราะห์ไปสู่สังคมรอบกว้างไปสู่เหตุการณ์ปัจจุบันที่เขา เป็นกันในกระแสสังคมต่างๆ เอามาเพื่อที่จะยืนยันหยัดยืนยัน อ้างอิง ให้เห็นว่ามันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้แล้ว มันควรจะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ มันก็เป็นผลของกระแสสังคม แต่การแก้ไขนั้นก็ต้องมา แก้ที่คน มาแก้ที่ตัวบุคคล ประชากรของสังคมนี้นี้แหละ

เมื่อจะแก้ที่คนปฏิบัติตนเองลงไปก็จำเป็นต้องรู้เรื่องหลักการปฏิบัติ ฉะนั้นวันนี้เอาตมาก็ตั้งใจที่จะเทศน์หลักการปฏิบัติเจาะลงไปให้ฟังดู อาจจะหนักหน่อย แต่ก็ลองตั้งใจฟังดูบ้าง ถ้ามันจะหลับก็หยิกตัวเองขึ้นมาบ้างก็แล้วกันนะ หลักธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นเรียกว่าการศึกษา ภาษาอีกคำของบาลีก็เรียกว่าสิกขา และการศึกษาก็ไม่มีอื่น การศึกษาก็คือไตรสิกขา ไตรสิกขา คือการศึกษาสามหลัก หลายคนก็คงนึกออกแล้วโดยภาษาว่ามีอะไรบ้าง มีศีล สมาธิ ปัญญา หรือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา อธิปัญญาสิกขา นี่เป็นหลักสาม หลักสามนี้เป็นแนวของศาสนาพุทธ ถ้าเราปฏิบัติหลักสามนี้แล้วได้ผลขึ้นมา เราก็ถือว่าเราอยู่ในความเป็น ไตรรัตน์ แก้วสามดวง ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือว่าความหมายทุกอย่าง เป้าหมายหลักเกณฑ์สูงสุด หยาบ กลาง ละเอียด

พระพุทธเจ้าตรัสรู้ก็ตรัสรู้ศาสนาในแนวนี้ อย่างนี้ ท่านตรัสรู้ศาสนาพุทธขึ้นมาท่ามกลางศาสนาอื่นอีกมากมาย ส่วนใหญ่เป็นศาสนาที่มีพระเจ้าเป็นใหญ่ มีศาสนาที่ไม่มีพระเจ้าอยู่บ้าง น้อย มีศาสนาเช่นเป็นต้นไม้ไม่มีพระเจ้า คล้ายศาสนาพุทธ เชื่อกกรรมเหมือนกัน ศาสนาเช่น แต่อัตตกิลมถานุโยค ทรมานตัวเองหนักกว่าศาสนาพุทธ ทรมานถึงขั้นกินน้อย ใช้น้อย มักน้อยขนาดหน้าปาดาดิบาตของเขา โอโฮ ถึงขนาดจุลินทรีย์ก็ไม่ได้ โอ ระมัดระวังขนาดหนัก แม้แต่ผ้าก็ไม่นุ่ม มักน้อยถึงขั้นไม่นุ่มผ้า เปลือยกายเลย แล้วก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ มีแนวปฏิบัติคล้ายพุทธมากที่สุด แต่โต่งไปในทางน้อยเกิน มักน้อยเกิน จึงเป็นศาสนาที่แคบ จะเป็นประโยชน์

๖

ต่อผู้อื่นไม่ค่อยได้มากมาย แต่เป็นศาสนาที่เห็นรูปธรรมได้ชัด เป็นประโยชน์ตนที่น้อยมากจนกระทั่งไม่สามารถที่จะขยายผล ต่อสังคมกว้างได้ ศาสนานี้จึงไม่ออกไปไกล อยู่ในอินเดียเท่านั้น เทำนั้นเองไม่ขยายไปไหน ดูเหมือนประเทศอื่นๆ ไม่รับ เพราะ มันหนักเกินไป มันมักน้อยเกินไป กระเบียดกระเสียวเกินไป ถึงขนาดผมนี้ไม่ต้องใช้มีดโกน ถอนเอา ถอนหมดทั้งหัวเลย เลือดแดงหมดทั้งหัวเลย หัวแดง อดทนมาก เป็นศาสนาที่มักน้อย เกินขนาด

ส่วนศาสนาที่มีพระเจ้ามีมากมาย มีการตั้งชื่อเยอะเยอะ ในอินเดีย พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาในอินเดียท่ามกลางศาสนาที่มี พระเจ้า พระเจ้าเป็นอาตมันหรืออัตตา ส่วนศาสนาพระพุทธเจ้า เป็นศาสนาแห่งอนัตตาไม่มีอาตมันเลย เป็นศาสนาที่ศึกษา ความเป็นอาตมันหรืออัตตา ชนิดพิสูจน์ความเป็นอัตตาก็จนถึง ของจริง และพิสูจน์กันจนดับสิ้นเหตุที่ก่อเกิดอัตตาได้จริง เรียกว่า นิพพาน สุดท้ายไม่เหลืออัตตา เป็นอนัตตา เพราะฉะนั้นถ้าผู้ใด เข้าใจทิศทางเป้าหมายสูงสุดของศาสนา ที่สุดก็ต้องไปถึงอนัตตา ในหลักอนัตตานั้นก็เป็นไตรลักษณ์ มีอีกไตรหนึ่ง อาตมาพูดถึง สองไตรแล้วนะ สามไตรแล้วตอนนี้ หนึ่งไตรสิกขา สองไตรรัตน สามไตรลักษณ์

ยึดสมมุติเป็นอุปาทาน

ไตรลักษณ์ก็คืออนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อนิจจัง ไม่เที่ยงแท้ ไม่มั่นคง ในโลกียะนี้ไม่มีอะไรเที่ยงแท้มั่นคง เปลี่ยนแปลงไปหมด แต่ในโลกุตระสูงสุดแล้วจบ สูงสุดแล้วมีความมั่นคงเที่ยงแท้ที่สุด นี่ก็สอน แต่เขาไม่พูดกัน พอบอกว่าเรียนลักษณะอนิจจัง ไม่เที่ยงไม่แท้มา เสร็จแล้วอะไรๆ ก็ไม่เที่ยงไม่แท้ ทั้งๆ ที่มีความเที่ยงแท้ความจบสุดไม่มีเปลี่ยนแปลงไม่มีแปรปรวนอยู่ในศาสนา พุทธด้วย แต่เขาก็มองในแง่เอ็งสวาที เป็นอนิจจังไม่เที่ยงไม่แท้ หมด ไซ้โลกียะไม่เที่ยงแท้เลย แต่ถ้าโลกุตระแล้วแม้แต่เริ่มต้นถึงขั้น เข้าเขตเป็นอาริยะโสดาบันถือว่าเป็นพระสงฆ์ เป็นไตรรัตน์แท้ๆ อันหนึ่ง ไตรรัตน์มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสามดวง

พระพุทธก็คือศาสนาพระพุทธเจ้านี้แหละที่มีพระบรมศาสดา เป็นผู้ค้นพบ แล้วเอามาเผยแพร่ถ่ายทอด สิ่งที่เผยแพร่ถ่ายทอดออกมาเป็นพระธรรม เป็นคุณลักษณะที่เอามาอธิบาย เอามาทำให้คนอื่น ปฏิบัติตามแบบของพุทธ เรียกว่าพระธรรม อย่างเริ่มต้นก็เป็น คำสอน คำอธิบาย แล้วก็เอาคำสอนคำอธิบายไปประพฤติปฏิบัติ จนเกิดผล ตามอย่างเดียวกันกับของที่พระพุทธเจ้าท่านได้ท่านมี ท่านเป็น ท่านบรรลุธรรมอย่างไรก็เอาธรรมะคำสั่งสอนมาปฏิบัติ ให้บรรลุถึง ให้เป็นไปตามที่พระพุทธเจ้าท่านเป็นได้ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ความเป็นอาริยะตั้งแต่โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์ขึ้นไป ตามลำดับ

ฉะนั้นผู้ใดเริ่มต้นมาปฏิบัติได้โสดาบันก็เป็นพระสงฆ์ นี่เป็น
หนึ่งในแก้วสามดวง ส่วนบวชเฉยๆนี้ ยังไม่ได้ผลอะไร ไม่ได้บรรลุ
อะไรเลย เรียกว่าสมมุติสงฆ์ มีแต่รูปแบบ สงฆ์สมมุติๆ เท่านั้นเอง
ยังไม่ใช่แก้วแท้ ยังเป็นพลาสติกอยู่ พลาสติกปลอมหล่อ ยังไม่ใช่
แก้วสามดวง ยังไม่เข้าข่ายแก้ว เป็นสงฆ์สมมุติ ต้องเป็นอาริยสงฆ์
เริ่มต้นตั้งแต่โสดาบันขึ้นไปจึงจะเป็นแก้วอีกดวงหนึ่ง พระพุทธ
พระธรรม พระสงฆ์ สามดวง และฆราวาสก็ด้วย เป็นโสดาบันได้
คนทุกคนศึกษาปฏิบัติพากเพียรเข้าจนกระทั่งได้ผลจริงก็มีสิทธิเป็น
พระสงฆ์

การศึกษาก็คือไตรสิกขา ศึกษาแล้วก็จะได้ผลเข้าถึงอนัตตา
จะเกิดปัญญาญาณจะลดละสิ่งที่ไม่เที่ยง เราเองเห็นความไม่เที่ยง
คุณไปเสพไปติดอะไรต่างๆ นานา ล้วนไม่เที่ยงทั้งนั้นแหละ ก็
พยายามที่จะเลิกสิ่งที่ไม่เที่ยง อย่าไปติด อย่าไปยึด ลดละไป
จิตใจของเราเป็นกิเลสเป็นตัณหาเป็นอุปาทานยึดติด เราก็ต้อง
พยายามอ่านใจของเราว่าเราติดอะไรมากมาย ท่านก็มีศีลห้าเป็นศีล
พื้นฐานให้เราฝึกลดละ ซึ่งเป็นการสอนอย่างมีพระปรีชาญาณ
อย่างมากเลยว่า ให้มาถือเป็นรูปธรรมอย่างนี้แหละ

ศีลข้อหนึ่งอย่างฆาตว์ การไม่ฆาตว์คือการละความอำมหิต
การฆาตว์มันอำมหิต โทสะมันเป็นการโกรธการทำลาย ทำร้าย
ศีลข้อสองมาลดความโลภ อทินนาทาน อย่าไปเอาของใครซึ่งไม่ใช่
ของเรา ไม่ใช่สิทธิของเรา อย่าไปเอาของเขา ถ้าไปเอาของของเขา
ก็เลวแล้ว ไม่ดีหรอก ถ้าจะมีอะไร เราก็ทำของเราเอง สร้างขึ้นมาเอง

อยากได้ก็เอาไปแลกกัน เราแลกเปลี่ยนคำหรือผลผลิตของเรา อย่าไปเป็นหนี้เขา อย่าไปเอาของเขาในฐานะแห่งขโมย ของของเราคาถูกไปแลกเอาราคาแพงของเขามา ค่าของของเขามันสูงกว่าของเรา และเราก็ได้เปรียบ อย่างนี้เป็นกรรมแห่งขโมย นี่เป็นสัจจะ

ที่นี้สังคมทุกวันนี้มันอยู่ด้วยทุนนิยม แลกเอาเปรียบมาซื้อเขาเอาเปรียบได้ก็อ้างถือว่าสุจริตยุติธรรม เพราะฉะนั้นโลกทั้งโลกมันถึงเลวร้ายไปทั้งโลกเลย เพราะมันไม่ได้อยู่ในสังคมนั้น ระบบทุนนิยมเป็นระบบที่เลวร้ายอย่างมากมาย จัดจ้าน ทุกวันนี้ยังจัดจ้านใหญ่เลย แต่ก่อนนี้คนไม่มีปัญญาก็ถูกเอาเปรียบเอารัด ในระบบเผด็จการ ระบบทาส ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในโบราณตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ คนยังไม่ค่อยฉลาดเฉลียวอะไร คนที่มีอำนาจมากก็เลยเป็นนาย เป็นนายทาสได้มาเรื่อยๆ ถ้าได้เปรียบมาอย่างนั้นแหละ ระบบแลกเปลี่ยนก็ไม่ค่อยมี มีแต่ผู้รวยแจกจ่ายให้แก่ผู้ที่เป็นทาส หรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ที่ข่มได้ ชีได้ ถ้าแบ่งๆ แจกๆ กันไปนะ เป็นสิทธิส่วนตัว เป็นผู้ที่ใหญ่ที่สุดในแคว้น เพราะฉะนั้นจะมีเจ้าแผ่นดินหรือเจ้าที่ใหญ่ที่สุดในอำนาจนั้น จะพอใจแจกใคร จะให้ใครอย่างไรก็เป็นสิทธิขาดอยู่คนเดียว เป็นอำนาจนายทาส เผด็จการ สมบูรณ์แบบ จนกระทั่งคนเราไม่ให้มีเผด็จการ ลดการเผด็จการ สมบูรณ์แบบ พยายามให้มีสิทธิมนุษยย์เท่าเทียมกันขึ้นมาเรื่อยๆ จนมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ก็มีระบบทุนนิยมขึ้นมาแทน ระบบทุนนิยมก็เลยทำให้สังคมหรือโลกเรานี้เลวร้ายขึ้นมาทั้งหมด

เพราะฉะนั้นศีลต่าง ๆ มาแก้ปัญหาให้คนเข้าใจว่าทุกคนที่เกิดมาไม่ใช่มาอยู่กันอย่างเอาเปรียบเอารัดกัน ทำร้ายกัน ฆ่าแกงกัน เสร็จแล้วเราก็ม่า โง่ โง่เสพ โง่ติด เสพไอนั้นติดไอนี้ เป็นรสอร่อย เป็นสิ่งที่น่าได้ น่ามี น่าเป็น แล้วก็เกิดสิ่งที่หลอกขึ้นมา เชื่อว่าเป็นความสุข ความสุขนี้แหละเป็นตัวร้ายที่สุดที่มันหลอกมนุษยชาติ โลกียสุขนี้สุขัลลิกะ สุขหลอกๆ อาตมาแปลว่าสุขต่อแผลด้วยซ้ำ สุขัลลิกะ สุข กับ อลิกะ อลิกะแปลว่าความหลอกหลวง สุขัลลิกะก็คือสุขหลอกหลวง อาตมาปฏิบัติธรรมมา เห็นความสุขพวกนี้มันหลอก แต่ก่อนอาตมาก็เคยหลงว่าจริงนะ สุขจริงๆ เลย โอ้โห แต่ก่อนนี่กินพริก อาตมาเป็นคนอีสาน กินพริกเก่งนะ กินพริกที่ไรก็อร่อยที่นั่น แต่แสนนะ มันเผ็ด แต่ต้องกิน มันอร่อย มันมีรส นั้นแหละรสลวงๆ หลอกๆ หลวงๆ เราก็เห็นว่ามันอร่อย ใครนึกภาพออก คนไหนเข้าใจว่ากินพริกมันอร่อย ก็รสนิยมคล้ายๆ กัน ก็คงนึกออก บางคนอาจจะบอกว่า โอ เผ็ด เราไม่ได้เลย เราไม่รู้สึกรอร่อยเลย ก็แล้วไป คนนั้นก็ดี ไม่มีอุปาทานอย่างนั้น หรือใครจะไปติดรสอะไรก็แล้วแต่ ติดสี ติดรูป รูปอย่างนี้สวย เสียงอย่างนี้ ไพเราะ ก็เป็นรสอร่อยทั้งนั้น เรียกว่าอัสสาทะ

คำว่ารสอร่อย ไม่ใช่แต่เฉพาะอร่อยที่ลิ้น อร่อยคือมันน่าชื่นชม เป็นรสเสพ เสพชื่นชมพอใจ เสพสมใจเป็นสุข แล้วถ้าเรียกกันว่าสุข สุขเพราะได้สิ่งนี้เสพสัมผัส ต้องกับอุปาทาน ต้องกับสิ่งที่เราสมมุติยึดติดเอาไว้ จะขนาดไหนก็ไม่เท่ากัน แต่ละคนไม่เท่ากัน หลอก คนนี้ชอบเค็มหน่อยๆ คนนี้ชอบเค็มมากๆ คนนี้ชอบเผ็ดมากๆ

คนนี่ชอบเผ็ดน้อยๆ คนนี่ชอบสีแดงๆ คนนี่ชอบสีเขียวๆ คนนี่ชอบเสียงอย่างนี้ คนนี่ชอบกลิ่นอย่างนี้ บางคนชอบดมเหม็นๆ ด้วยซ้ำ และชื่นใจนะ เป็นสุข สัมผัสเย็นร้อนอ่อนแข็งก็แล้วแต่ มันก็สมมุติติด มันเป็นความเสพสมที่ได้สัมผัสทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย แม้แต่ในใจ มีภาพอะไรขึ้นได้สัมผัส ได้เห็น ได้มี ได้อารมณ์ที่เรานึกสร้างขึ้นมาจากจิตที่เราฝัน เราหวังอยู่ในใจ ก็กลายเป็นความเสพสุข และสุขเหล่านี้แหละ หมดนี่แหละ ได้เสพสมทั้งหมดนี้แหละ หลอกทั้งนั้น

อาตมารู้ว่าคุณไม่เชื่อ ได้เงินทองมามากมาย โอ้อโฮ รวย ได้ลาภมาเยอะๆ สุขเหลือเกิน พอลาภหายไป โอ้อโฮ ทุกข์เหลือเกิน ได้ยศศักดิ์มาสุขเหลือเกิน แหม เราอยากจะไต่ขึ้นไปเพิ่มขึ้น เพิ่มขึ้น ไม่ได้ก็ทุกข์เหลือเกิน รัชยากัน ทำดีแล้วก็ได้สรรเสริญ เยินยอ ดีไม่ดีคนแกล้งยอยังดีใจเลย ที่จริงทำชั่วด้วยซ้ำไป คนแกล้งยอ ดีใจเสียอีก ชอบสรรเสริญเยินยอ ใครนิพนธ์ว่าร้ายตำหนิติเตียน มั่งก็ไม่ชอบ ก็เป็นสุขๆ ทุกข์ๆ ที่เราไปยึดถืออย่างนั้นแหละ นี่เป็นเรื่องที่เป็นอยู่ในมนุษย์ในโลกทั้งหมดเลย พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้สิ่งเหล่านี้แล้ว โอ้ย มันเป็นสุขัลลิกะ เป็นสุขหลอกๆ ลองดูสิ

อาตมายกตัวอย่างเมื่อก็ออย่างพริกเนี่ย อาตมาแต่ก่อนว่ามันอร่อยนะ เดี่ยวนี้อร่อยนั้นก็จำได้คลับคล้ายคลบลานะ จำได้อยู่ แต่เดี๋ยวนี้กินพริกที่ไร ก็แหม แสบจริงๆ กินไม่ได้ อยากรว่าแต่แสบไปเลย เดี่ยวนี้ไม่ไหวแล้ว พริกนี้ แต่ก็พยายามฝีกหัด พยายามกินอยู่บ้าง ไม่กินเสียเลย ภูมิคุ้มกันไม่มี ตะไม่ได้เลย แยมเลย เดี่ยวอาหารมันติดพริกติดเผ็ดอะไรมาบ้าง ตายพอดี เลี้ยงยาก กินอะไร

ก็ไม่ได้ เผ็ดนิดเผ็ดหน่อยก็ไม่ได้ ก็ฝึกไว้เหมือนกัน

ให้มีภูมิคุ้มกันแต่ไม่ได้อร่อย รู้ว่ามันเผ็ด แต่พอทนได้ ฝึกเอาไว้ให้พอทนได้ อาตมาก็เลยทนได้บ้าง แต่ก็ทนไม่ได้มาก พริกเดี๋ยวนี้

เผ็ดมาก ๆ หน้อย ไม่ไหวจริงๆ แต่ก่อนนี้ โอ้โฮ เม็ดละ

คำ พริกขี้หนูสวน ยิ่งสด ๆ มา เคี้ยวบ๊ีบ กลิ่นฉุยออกมา

จมูก แหม ทั้งได้กลิ่น ทั้งได้รส มันนะ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้

หายไป รสอร่อยอันนั้นหายไปเลย มันไม่อร่อยจริงๆ มันไม่ได้เป็นความสุข มันเป็นความทุกข์ด้วยซ้ำ เพราะมันเผ็ด

สือบบุหรี่ปั่นมันไม่ใช่อร่อยนะ สือบไม่เป็น ใหม่ ๆ รับประทาน ไอจาม ออกมา รับประทาน ดีไม่ได้เอาเจียน บุหรี่ปั่นมันไม่ได้สุขอะไรหรอก แต่เราก็ไปนึกว่าสุข มันเป็นความรู้สึกที่เราไปปรุงแต่ง เสร็จแล้วเราก็รู้สึกว่าจะต้องได้ ที่หลอกกันมากก็คือความสวย ไม่ตรงกันเลยนะ รสนิยม ถ้าตรงกันจริงๆ คงจะตายแน่ๆ แหม สวย สวยจริงๆ ในโลกเลยว้างนั้นนะ คงแย่งกันนำดูนะ ฆ่าแกงกันตายแน่ๆ เลยชอบผู้หญิงคนเดียวกันหมด ก็คนสวยเนอะ คนนี้สวยจริงๆ ถ้าเป็นความจริงนะ ไม่ใช่สมมุติ

แต่มันสมมุติไป คนนี้ชอบอย่างนี้ คนนี้ชอบกลมๆ คนนี้ชอบรีๆ คนนี้ชอบขาวๆ ก็ว่ากันไป ต่างคนต่างรสนิยม ไม่จริงเลย ที่ว่าสวย ไม่จริงหรอก ไม่จริง สมมุติอย่างที่ว่านี้แหละไม่ตรงกัน ดีแล้วแหละที่มันไม่ตรงกัน ถ้ามันตรงกันคงยุ่งกันตายในโลก แต่ก็สมมุติกันไป สมมุติคล้ายๆ กันหน่อยก็จริง ถ้ามันได้ลักษณะสมสัดสมส่วน

มันก็ดีกว่าหน้าเปี้ยว คนหน้ากลมๆ ได้สัดส่วนมันก็น่าจะสวยกว่า ถ้าว่าหน้าเปี้ยวมันก็ไม่สวย มันก็ถูก มันก็มีจุดร่วมกันบ้างเหมือนกัน เป็นเรื่องสมมุติที่ตรงกันบ้าง แต่ถึงตรงกัน มันก็ยังไม่เที่ยงเลย คนสวยสมัยนี้กับคนสวยสมัยก่อนก็ไม่เหมือนกัน จริงไหม เสื้อผ้าที่ว่าสวย สมัยหนึ่งว่าสวย ผ่านไปหน่อยไม่สวยแล้ว อ้าว เตี้ยวกลับมาสวยอีกแล้ว คุณคิดดูซิว่า คนที่วิ่งตามแฟชั่นนี้ ถูกบั่นหัวกันเท่าไร

เมื่อเราไม่เข้าใจ ไปหลงยึดเป็นอุปาทาน เออ อย่างนี้แหละ เป็นสุข ได้เห็นรูป เป็นรสอร่อยของตา ได้ยินเสียงอย่างนี้ เป็นรสอร่อยของหู ได้กลิ่นอย่างนี้ ได้ลิ้มรสอย่างนี้ ได้สัมผัสเย็นร้อน อ่อนแข็งอย่างนี้ อย่างไหนก็แล้วแต่ ถ้าได้สมใจแล้วเป็นสุข ไปสมมุติ เงินทอง ทรัพย์สิน บ้าน ที่ดิน รถ ทรัพย์สินศฤงคาร ลากต่าง ๆ ได้มาก ๆ ก็เป็นสุข หลงสะสมกันสิ แย่งกัน ชิงกัน ได้ยศ ได้ตำแหน่ง มีอำนาจด้วย ยศนี่คือตำแหน่ง คือสิ่งที่ได้อำนาจ ถ้ายศสูงก็จะยิ่งบริวารมาก มีผู้อยู่ใต้อำนาจที่จะสั่งได้ เป็นลูกน้อง เป็นบริวาร เป็นอะไรได้มาก คนก็ชอบ ทุกวันนี้ในสังคมก็มีตำแหน่งพวกนี้ขึ้นมาก มีการให้อำนาจแก่ผู้ที่มียศ คนก็แสวงลาภด้วย แสวงหาอำนาจ หรือยศศักดิ์ ทำอะไรก็แล้วแต่ ถ้าเผื่อว่าคนชมเชยสรรเสริญก็ดี ก็ชอบ ก็มีสรรเสริญอีก นอกนั้นก็โลภก็สุข ที่กล่าวไปแล้วเมื่อกี้ ทวารทั้ง ๖ นั้นแหละสุขต่าง ๆ แต่สิ่งเหล่านั้นที่ว่าทั้งหมดเลย ไม่ว่าจะจาก กามคุณ จากอารมณ์ทางจิต ทวารที่ ๖ หรือจากได้ลาภ ได้ยศ ได้สรรเสริญ ก็ล้วนแต่เป็นสุขหลอกทั้งนั้นแหละ

ไตรลักษณ์ในศีล

ถ้าเราขยันสร้างสรรขึ้นมา ทำอันนี้ขึ้นมาปั๊บ มันก็เป็นลาภ-
 ทัมมิกา เป็นลาภที่เกิดมาโดยธรรม เพราะเราสร้างมันขึ้นมา มันก็
 ขึ้นมาตามธรรมดา เราก็มีสิทธิ เพราะเราสร้างของเรา ทุกอย่างเป็น
 สิทธิของเรา วัสดุของเรา เรี่ยวแรงของเรา ความรู้ของเราสร้างขึ้น
 มา ผลิตขึ้นมา เป็นสิ่งผลิตที่เราสร้างมันสำเร็จ เป็นลาภโดยธรรม
 ลาภทัมมิกา เราก็มีสิทธิจะกินจะใช้อาศัย ปลูกข้าวขึ้นมา เราก็มีข้าว
 มีสิทธิกินข้าวของเรา มันก็ไม่ใช่เรื่องน่าตืออกดีใจ จนกระทั่งดูดีมี
 อะไร สร้างขึ้นมากๆ แล้วให้คนอื่นบ้างได้ไหม ถ้าเรามีสิทธิ์ เราเป็น
 เจ้าของ เราก็แบ่งคนอื่นได้ เราก็สร้างขึ้นมาให้มันมากๆ สิ ให้มัน
 เยอะๆ ให้พอกิน พอใช้ เหลือ เราก็แบ่งแจกคนอื่น

ถ้าตั้งใจฟังอย่างนี้ก็คือ แต่พอออกไปแล้วมันลืมนำให้ไปก็ต้องเอา
 เงินแลกมา เดี๋ยวนี้เงินก็เป็นอำนาจใหญ่ด้วย แต่ก่อนโน้นก่อนจะมี
 การขายด้วยเงิน ก็มีการแลกกันไปแลกกันมา เอาข้าวมาแลกเกลือ
 เอาเกลือไปแลกผ้า เอาผ้าไปแลกเสื่อ เอาเสื่อไปแลกวัว แลกควาย
 แลกอะไรที่จะเอามาใช้กันไป แลกกันไป ไม่ได้คิดราคาว่าอันไหน
 มันราคาแพง หนักเข้าก็มาคิดสิทธิว่าอันนี้หายาก มันแพงกว่า
 อันนี้มันทำยาก มันแพงกว่า อันนี้ของข้าสำคัญนะ ต้องแพงกว่า
 นี้อันนี้น่าจะแพงกว่าจริง เอาอันนี้มาแลก มันไม่คุ้ม อันนี้ราคาตั้งหมื่น
 ตั้งพัน อันนี้มันราคาแค่ร้อยสองร้อย ถ้าแลกกันไปแล้ว เหลือเท่านั้น
 ก็ต้องมีการจดเอาไว้ว่าค่างเท่านั้นเท่านี้ คนนั้นจะต้องเอามาใช้คนนี้

ก็เกิดมีการกำหนดของข้าของเอ็ง ข้าได้น้อย เอ็งเอาของข้าไปมาก
 ยิ่งคืนมาไม่หมด เป็นตัวเลขตัวอะไร เป็นหนังสือสัญญาต่างกัน
 หน้าเข้าก็เอาอันนี้ทดแทน เอาสัญญานี้ประยุกต์ขึ้นมาจนกระทั่งเป็น
 ธนบัตร ใช้กันทั่วโลก เป็นสิ่งสื่อแทนเลยตอนนี้ ไม่ต้องจดสัญญาแล้ว
 เฉ่งเงินสด แต่ก็ต้องกลับมาใช้สัญญาอีก มาใช้เช็ค เช็คก็เป็นสัญญา
 เหมือนกัน เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา แต่ก็รู้กัน ก็ใช้กัน

สรุปแล้วก็มาลงค่าสมมุติ ของเอ็งมาก ของข้าน้อย จน
 กระทั่งโง่งง ถ้าได้มาหลายๆ นี่แหละเป็นความสำเร็จของชีวิตและเป็น
 คุณค่าของมนุษย์ นี่โง่งง แต่ความจริงแล้ว ถ้าเราไม่ต้องเอาของใคร
 มากๆ ไม่ต้องได้จากใครมากๆ แต่เรากลับเป็นคนให้กลับคืนมากๆ
 แล้วเราก็ไม่ต้องมีมากๆ จนกระทั่งไม่ต้องมีเป็นสมบัติส่วนตัวเลย
 ยิ่งดีกว่า ยิ่งเป็นคุณค่าเป็นประโยชน์กว่า ตัวเรามีคุณค่ามีประโยชน์
 แก่คนอื่น แก่สังคม ยิ่งได้ให้มาก ยิ่งมีคุณค่ามาก นี่คือการฉลาด
 โง่งง

แต่เพราะคนเราไม่เข้าใจ นอกจากไม่เข้าใจแล้ว มันจะอยู่ไม่
 รอดด้วย จริงๆ อยู่ไม่รอด ทำอะไรมาก็ให้เขาหมด แล้วก็ไม่มีระบบ
 กัน แล้วคนเดียวจะไปทำอะไรหวาดไหว ทำกินก็ไม่พอ ทำใช้ก็ไม่พอ
 วงจรไม่ครบ ชีวิตต้องใช้อาศัยอะไรหลายๆ อย่าง ก็จะอยู่ไม่รอด
 มันก็ต้องมีคณะ มีหมู่ มีกลุ่ม คนนั้นทำอย่างนั้น คนนี้ทำอย่างนี้
 เสร็จแล้วก็มากินมาใช้ด้วยกัน ไม่ต้องไปยึดไปถือเจาะจงเป็นของเรา
 เหมือนอย่างที่เราอยู่ในสังคมโลกเรานี่ ไม่ต้องไปจดราคา แหม
 คนนี้ทำครัวต้องแรงงานเท่านี้ ต้องให้ค่าเท่านี้ คนนี้ทำแชมพู ให้ค่า

เท่านี้ คนนี้ปลูกข้าว คนนี้ปลูกผัก ทำอะไรก็แล้วแต่ เอามาแลกกัน ก็ไม่ต้องจด มีอะไรก็เอามา อาศัยกัน คนนั้นคนนี้ทำงานนั้นงานนี้ เป็นวงจรที่ครบครัน มันก็เกิดการเฉลี่ยหรือว่าวงจรที่มีสิ่งจำเป็น ที่สำคัญนั้นมาเพื่อเกื้อกูลอาศัยกันอยู่ในสังคมกลุ่มนี้ มันก็คล่องตัว ไม่ขาดแคลน

เราก็สลายความยึดติดที่หลงใหลหลงผิดมา มีสิทธิส่วนตัว อะไรมากมาย เราก็สลายออกมาได้เรื่อยๆ จนถึงขณะนี้พวกเรา ก็มั่นใจมากขึ้น โอ้... เราไม่ต้องเห็นแก่ชนบัตร ไม่ต้องเห็นแก่เงินอะไรมากมาย สร้างสรรกันขึ้นมาเถอะ จริง สังคมของกลุ่มเราก็กังต้องพึ่งพาอาศัยบางอย่างบางสิ่งของข้างนอกเขาด้วย เครื่องทุนแรง เป็นต้น ที่เราไม่สามารถผลิตเองได้ เป็นอุปกรณ์เทคโนโลยีบางสิ่งบางอย่าง หรือบางอย่างเราไม่ต้องผลิตเอง ไม่ต้องอะไรหรอก เราไม่ได้ผลิตงานผลิตขาม เราก็ต้องไปซื้อจานซื้อขามข้างนอกเขามาใช้บ้าง ผ้าผ่อนที่จะใช้ เราก็ไม่ได้ผลิต ไม่ได้ปั่นเอง ทอเอง ปลูกเอง ทำไร่ฝ้ายเอง เราก็ไม่ได้ทำอีก เราก็ซื้อเขามาบ้าง สิ่งที่เราไม่ได้ทำเอง เราก็ต้องพึ่งข้างนอกเขา

แต่ของเรานั้น เราไม่ซื้อไม่ขายกันแล้วในหมู่บ้าน ไม่ต้องมีสิทธิ คนนั้นเอามาก คนนี้เอาน้อย ฉันทำมากนะ เอ็งทำน้อยนะ แล้วข่มขี้ดูถูกกัน ไม่เป็นอย่างนั้น เราสร้างสรรมากนี้แหละดี ให้คนอื่นได้มาก ๆ แหละ เราเป็นคนมีคุณค่าประโยชน์ต่อหมู่บ้านต่อคนอื่น ๆ ต่อๆ ไปอีก เข้าใจแล้วก็จบ คนนั้นก็ขยันหมั่นเพียรเอา เพราะเราเชื่อกรรม เชื่อวิบาก พระพุทธเจ้าสอนเราว่าให้เชื่อ...

๑. เชื่อกรรม

๒. เชื่อวิบาก

๓. เชื่อว่ากรรมเป็นของของคน

๔. ตถาคตโพธิศรัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

มนุษย์นี้อยู่ที่กรรมเป็นหลักใหญ่เลย ศาสนาพุทธเห็นกรรมเป็นหลักใหญ่สำคัญ ศาสนาพุทธไม่ได้ยึดว่ากรรมเป็นยอด กรรมแบ่งเป็นกรรมพระเจ้ากับกรรมชาตาน กุศลกรรมกับอกุศลกรรม กรรมมีความสัมพันธ์กับกาละ เวลา มันสังเคราะห์กัน สัมพันธ์กัน ไอน์สไตน์บอกว่าทุกอย่างเป็นการสัมพันธ์กันระหว่าง Space กับ Time แต่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ลึกซึ้งไปกว่านั้นอีกก็คือความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกับกาละ ถ้าเผื่อว่าไอน์สไตน์บอกว่า Continuity of Space and Time อาตมาก็ต้องบอกว่า Continuity of Karma and time เกิดการต่อเนื่อง เกิดการสัมพันธ์กันอยู่ตลอด เป็น Relativity เพราะฉะนั้นถ้าเข้าใจและเรียนรู้ลึกซึ้งในสิ่งอย่างนี้กันได้จริงๆ ก็ต้องเรียนรู้กรรมของตัวเอง มีไตรสิกขาเป็นหลักของศาสนาพุทธ ตั้งหลักว่าศีลห้าจะควบคุมกรรมของมันเอง ศีลห้าแค่พื้นฐานนะ เอาแค่พื้นฐานศีลห้า

๑. ควบคุมตนเองอย่าฆ่าสัตว์ กรรมที่ฆ่าสัตว์ไม่ทำ

๒. กรรมที่เป็นขโมย ลักทรัพย์ ชัดๆ เจนๆ ไม่ทำ เว้นขาดจากการขโมย ลึกซึ้งกว่านั้น แคว่วัตถุสมบัติข้าวของอะไรก็แล้วแต่ที่ไม่ใช่สิทธิ ไม่เอาของเขามา เป็นกรรมที่เป็นฐานะแห่งการขโมย เราพยายามรู้กรรม กิริยาของเราแล้วอย่าทำ ลด ละ เลิก

๓. คีลข้อที่ ๓ นี้ เอาละมีกามก็ไม่ว่า ผัวเดียวเมียเดียว
 อย่างอกใจ ถ้าใจของเราไปอกใจ ระมัดระวังกายกับวาจาอย่าไป
 ละเมิด ผิดแน่ๆ ถือว่าผิดศีล ไปล่วงละเมิด มีผู้มีเมียของตนเองแล้ว
 ไปละเมิดผัวคนอื่น ลูกคนอื่น หลานคนอื่น เมียคนอื่นไม่ได้ คนเดียว
 คู่เดียว เอาความหมายแค่นี้ก่อนก็แล้วกัน ก็ได้

๔. มุสา อย่าโกหก ฟังดูเหมือนเบา นะ เหมือนกับไม่มีบาป
 ไม่มีภัย พระพุทธเจ้าตรัสว่า ถ้าคนใดโกหกทั้งๆ ที่รู้แล้ว ผู้นั้นจะทำ
 ชั่วใดๆ อื่นได้หมด สำนวนของท่านไม่เหมือนอย่างนี้ อาตมาแปล
 กลับมาให้ฟังชัดๆ แต่ความหมายตรงกับที่อาตมาว่า ผู้ใดที่โกหก
 ทั้งๆ ที่รู้ได้ คนนั้นทำชั่วทุกอย่างได้หมด เพราะฉะนั้นการโกหก
 ไม่ใช่เรื่องเล็ก เรื่องใหญ่ แต่คนทั่วไปทุกวันนี้รู้สึกว่าการโกหกเป็น
 เรื่องธรรมดา คนไม่โกหกก็เป็นคนโง่ โกหกได้ง่ายๆ ทำไม่ไม่โกหก
 ทำไม่พูดตรงๆ อย่างนั้น

บางคนไปอ่านตำนานเก่าๆ โบราณ หรืออ่านพระไตรปิฎก
 แล้ว มีคนถามกันหรือพระพุทธเจ้าท่านถามพระสงฆ์ พระสงฆ์
 แทนที่จะตอบเสียงได้เลย ถ้าเป็นธรรมดาสมัยนี้ก็เสียงไปแล้ว แต่แหม
 ตอบชื่อๆ ตรงๆ อย่างนั้นแหละ ไม่เสียง ไม่โกหก โอ๊ย โง่ตายเลย
 มีด้วยเหรอ นางง แต่ก่อนนี้เห็นเรื่องโกหกเป็นความสำคัญ
 แต่เดี๋ยวนี้ ไม่เห็นมันจะบาปตรงไหน ไม่เห็นมันจะยากตรงไหน
 ก็เลยโกหกกันจนโลกสังคมทุกวันนี้ทำลายกันให้เลวร้ายเสียหาย
 ก็เพราะว่าโกหกนี่แหละ

๕. ศิลข้อ ๕ เอาเป็นรูปธรรมเลยว่า ไม่ต้องไปเสพอะไรที่ทำให้สติฟั่นเฟือน คุมสติไม่ได้ เสพยาฮี เสพยาเลิฟ ยาบ้า ยาอะไร เตี้ยวนี้มันมีสารพัดขึ้นมา เสพแล้วควบคุมตัวเองก็ไม่ได้ หรือกินเหล้า กินเบียร์ กินอะไรให้ประสาทมันถูกกดตัน สติก็ไม่ค่อยจะแข็งแรง แล้วคุมกันไม่ได้อีก สรุปแล้วก็คือศิลปข้อห้านี้ ไม่เสพสิ่งที่มันทำให้สติไม่สมบูรณ์ ไม่อยู่ในสภาพที่ดี สมองเต็ม เอาแต่รูปธรรม แต่ไม่กินเหล้า กินยา ยาเสพติดอะไรต่างๆ นานา เอาแค่นี้ก่อนก็ได้

เมื่อเราเข้าใจแล้วว่าเราจะต้องระวังกรรมของเราอย่างนี้ เราก็มาสังวรตามศีล สมาทานให้ได้ศีลห้าอันนี้แหละ ไม่ละเมิดจริงๆ เลย สังวรระวังจนกระทั่งเราทำได้จริงๆ แม้คุณเองจะยังไม่เข้าใจ ถึงจิตวิญญาน แต่คุณคุมตนเองได้นะ ไม่ละเมิดศีลห้านี้ ไม่ผิดบกพร่องเมื่อไหร่ก็รู้ตัว ต่อศีล ขอแก้กลับ ตั้งใจใหม่ มันพลาดพลั้งไปก็แก้กลับให้ได้ มันอาจจะมึนบกพร่องบ้าง แต่ไม่บกพร่องได้ก็ยิ่งดี การปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าแก้กรรมด้วยศีลอย่างนี้แหละ

ที่นี้การที่จะสังวรทางกายไม่ให้ฆ่าสัตว์ ไม่ให้ลักทรัพย์ ไม่ให้ผิดัวเขาเมียใคร ไม่ให้โกหก ไม่ให้มัวเมาบាយมุข มันก็ต้องใช้ใจเป็นตัวรู้ เป็นตัวกำหนดทั้งนั้น คุณต้องระมัดระวังดูกรรมกิริยาของตัวเอง ใจมันต้องรู้ รู้แต่กายเท่านั้น ใจไม่มีธาตุรู้ ไม่อ่านอารมณ์ทางใจ เอามารู้แต่กาย เราไม่ฆ่าสัตว์ อันนี้ก็ไม่ลึกซึ้ง ถือว่ายังถือศีลพทุปาทานอยู่ ถือศีลตามจารีตตามคำสอนคำเรียนของศาสนา เท่านั้น ถือไว้เฉยๆ ไม่เกิดญาณปัญญา ยังไม่ขัดเกลาดัวจิต มันไม่เป็นไตรสิกขาสมบูรณ์ เราไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ผิดัวเขา

ไม่โกหก ไม่ตี้มเหล่าตี้มยา ไม่ตี้มยาเสพติด คุณควบคุมได้ ก็ได้แค่ ศิลปวิสุทธิแต่ภายนอก แต่ศิลอันนี้ไม่มีปฏิสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกัน กับจิต ไม่เกี่ยวข้องกันกับปัญญา จึงถือว่าสัสัพพุตปาทาน เขาจึงเรียน กันว่าศิลควบคุมกายวาจาเท่านั้น ถูกเหมือนกัน แต่มันไม่สมบูรณ์

เพราะฉะนั้นเมื่อควบคุมกายไม่ให้ฆ่าสัตว์ไม่ให้ลักทรัพย์แล้ว เราต้องอ่านใจเราเมื่อได้สัมผัสสัตว์ตัวนี้ แหม ไอ้ยุ่งตัวนี้มันอยากตบ ใจเราอาฆาต ใจเราร้ายเราแรงหรือเปล่า บางคนไม่ตบเอง เฮ้ย เอาหน้อย เอาหน้อย เราตบไม่ได้ เราถือศิล วาจัน้บาปแล้ว ตัวเอง ไม่ทำ แต่บอกให้คนอื่นตบ อย่างนี้ก็ได้ เราไม่ฆ่าแล้ว บอกเขาฆ่า ก็ไม่ได้นะ เพราะฉะนั้นกายวาจาของคุณบริสุทธิ์ ตัวเองไม่ฆ่า ปากไม่บอกใครเขาฆ่า แต่ใจหึ หึ หึ แหม แล้วก็อดเอาทนเอา หรืออะไรอื่นก็แล้วแต่ อยากจะฆ่าคนนั้น โกรธคนนี้ ศีลข้อ ๑ ก็คือ สายโกรธ สายโทสะ เราอ่านอาการใจของเรานั้นแหละ รู้อาการมันเป็นอย่างไรหนอ นี่เราไม่มีเมตตา ศีลข้อ ๑ นี้ปฏิบัติแล้วจะเกิดกรรม คือเมตตาทธรรม เราปฏิบัติไป ก็อ่านจิตเราไป เมื่ออ่านจิตแล้ว เราก็รู้ ด้วยปัญญา อ้อ จิตของเรามันมีความโกรธเป็นเจ้าเรือน มีความ ไม่ชอบใจ มันหวงแหน ยุงมากินเลือดเล็กๆ น้อยๆ ก็แหม โกรธมัน ตัวมันนิดเดียว แล้วเอาฝ่ามือทั้งฝ่ามือไปตบ ฝ่าะ ก็แบนนะสิ ไม่เหลือ ໑๕ ฝ่ามือตั้งเท่านี้ ยุง ตัวนิดหนึ่ง ฝ่าะเข้าไป มันจะไปเหลืออะไร ค่อยๆ ไล่มันก็ได้ ใจเมตตาก็จะเกิดขึ้นบ้าง

สังสมศีลสร้างสังคม

ผู้ปฏิบัติศีลจริงๆ อ่านใจแล้ว เกิดเมตตาดูใจจริง ไม่ใช่อดทนเฉยๆ ไม่ใช่ทำได้แต่รูปกายและวาจา บางคนทนให้มันกินบ้าง เต็มพุง ประเดี๋ยวมันก็ไป พอมันเต็มพุง ต้องค่อยๆ ไล่มันนะ ไล່แรงไม่ได้ มันเต็มพุง แดกโปะเลย...ตาย ก็ต้องค่อยๆ ไล่มัน นี่เป็นกรรมกรรมที่เมตตา มีความเห็นใจกัน เห็นแก่กันและกัน แต่ก่อนนี้เห็นงูไม่ได้ ลงว่าได้เห็นงูแล้วเป็นฆ่า ไม่ได้หอรอก งูนี้ถือว่ามันเป็นพิษทั้งนั้น ทั้งๆ ที่งูมีพิษมีน้อยกว่างูไม่มีพิษ งูไม่มีพิษนี้เยอะ งูมีพิษนี้ไม่กี่อย่างหอรอก ในจำนวนงูทั้งหลาย หลายร้อยหลายพันชนิด แต่เจองูไม่ได้ ฆ่า พอเรามาถือศีล ไม่ฆ่าสัตว์ใดแล้ว กายกรรม วจีกรรม ไม่ทำ แต่ถ้าไม่อ่านใจ จะไม่เกิดใจเมตตา ถ้าเราอ่านใจดูด้วย เออ งูมันก็เป็นเพื่อนทุกข์หนอ งูมันเป็นสัตว์โลกธรรมดา เลี้ยงมันได้ ก็เลี้ยงมัน แม้มันจะมีพิษก็ตาม ก็ระมัดระวังตัว อย่าให้มันมากัดมาขบเข้า ใจก็จะค่อยๆ เป็นเพื่อนร่วมโลก เป็นสัตว์ร่วมโลก เป็นเพื่อนร่วมทุกข์

อาตมาขออธิบายยกตัวอย่าง เช่น เราถือศีลเป็นนอศีล โดยบัญญัติคือศีลไม่กินเนื้อสัตว์ อาตมายกศีลเป็นบัญญัติให้พวกเรา ไปปฏิบัติ เช่น ศีลข้อ ๑ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่กินเนื้อสัตว์ด้วย เพราะถ้าพวกเรากินเนื้อสัตว์ ก็เท่ากับพวกเราเป็นเหตุไปให้เขาฆ่ามา มันอาจจะไม่ตรง แต่มันอ้อมไม่ใช่ไหม เราไม่ฆ่าตรงหอรอก แต่เราเอาสติกไปซื้อเขา ถ้าเขาขายหมูวันละ ๕ ตัว ถ้าคนร้อยคนไปซื้อ ๕ ตัวก็หมด แต่คนห้าสิบคนหยุดซื้อ ตลาดต้องขายน้อยลง จะต้องฆ่าหมูมา

เท่าเดิมไหม คน ๕๐ คนหยุดลงไป เขาก็ฆ่าไม่เท่าเดิม มันเป็นตัวกำหนดกันอย่างนั้นแหละ เพราะเราเป็นเหตุให้เขาฆ่า ถ้าเราไม่ฆ่าสัตว์และเราก็ไม่กินเนื้อสัตว์ นี่เป็นบัญญัติสูงขึ้นมาเป็นอธิศีลในบัญญัติ เป็นภาษากำหนด

เราไม่กินเนื้อสัตว์ แต่ก่อนนี้ไม่ได้ แหม หมูอ้วนๆ เอาขามาทำขามูพะไล เห็นปลากำลังท่องๆ กำลังไข แหม ดีจัง เอามาทำต้มยำ พอเราไม่กินเนื้อสัตว์แล้ว โอ้ มันเป็นเพื่อนทุกข์ เห็นปลาที่มันขึ้นมาติดกับข้าง ก็จับมันไปปล่อย เห็นปลา เห็นหมู เห็นไก่ ก็เป็นเพื่อนไป เกื้อกูลไป แม้แต่เห็นสัตว์เล็กสัตว์น้อย ก็จะมีจิตอย่างนี้ จิตอย่างนี้คืออธิจิตที่จะเกิดเมตตา เกิดความสงสาร เกิดการไม่อ้ามहितนั่นเอง ถ้าผู้ใดปฏิบัติศีล แล้วจิตของเราเกิดลดความอ้ามहित โหดร้ายขึ้นมาจริงๆ อย่างนี้นะ ปัญญาเห็นอธิจิตที่เกิดจริง ยิงเห็นเป็นไตรลักษณ์

เห็นว่าเราไปติดไปยึดในเรื่องสมมุติอะไรก็แล้วแต่ จะไปฆ่าไปแก่งกัน เป็นคู่อาฆาตจองเวรจองกรรมกันมา ไปฆ่ากันก็เป็นกรรม เราเชื่อกรรมเชื่อวิบากแล้ว จองเวรจองกรรมก็เป็นวิบากผูกพันกันไป อีกรี่ชาติๆ เลิกเถอะ อภัยเถอะ ยกเลิกเถอะ ถ้าไม่จันก็ไม่รู้จักจบ มันก็ติดยึดอยู่อย่างนั้นแหละ เพราะฉะนั้นอภัย เลิก วาง ปล่อย มันวางได้ มันไม่เที่ยงหรอก จะไปกำหนดว่าไม่ได้หรอก แค่นต้องชำระ เป็นหนี้เงิน โอ้อโฮ ก็ตายกันพอดี เราเห็นแล้วว่าถ้าเราไม่ทำเหตุนี้ ทุกข์ร้อนจะลดลง ทุกข์ใจของเราก็ลดลง แต่ก่อนนี้ แหม

เห็นไม่ได้ มันร้อนใจ เห็นคู่อาฆาต มันโกรธมันเคือง อ่านอาการโกรธ
 อาการเคืองอันไม่ชอบใจนั้น มันทุกข์นะ อ่านดูสิ อ่านดูดี ๆ อาการ
 ที่มันเกิดโกรธเคืองขึ้นมาในใจ มันร้อน มันทุกข์นะ เห็นทุกข์ เราก็
 ลดลง วางเถอะ อย่าอาฆาตมาดร้ายกันเลย คนนี้เราไม่ชอบ เราก็
 วางปล่อย คือทำใจของเราให้เปลี่ยนแปลงจากความอาฆาตมาดร้าย
 โกรธเคือง ยังจะเข่นฆ่าทำร้ายกัน หรือปรารถนาให้เขาตกต่ำ ถ้าเพื่อ
 ว่าโกรธแล้วอยากให้เขาตกต่ำ อยากให้เขาทุกข์ร้อน ก็เลิกเถอะ
 เขาทุกข์ร้อนมันก็ไม่ดีหรอก เขาตกต่ำก็ไม่ดีหรอก ให้เจริญ ๆ ไป
 ด้วยกันทั้งหมดนั้นแหละดีกว่า

เห็นความจริงพวกนี้ว่า เออ เราปรารถนาดี เราไม่คิดให้ใคร
 ตกต่ำ ไม่คิดให้ใครเดือดร้อน มันดีกว่านะ ความเข้าใจที่เป็นปัญญา
 พวกนี้ เราก็อ่ล่อยวาง ใจของเราก็จะสบายขึ้น ความร้อนรุ่มเป็นทุกข์
 นั้นก็จะหายไป ความดีงามเกิดขึ้น ศีลข้อที่ ๑ เราเลิกละใจอำมหิต
 จิตโกรธเคืองลดลง เห็นอารมณ์จิตซ้อนไปอีก จิตเราลดละแล้ว
 ไม่อาฆาตมาดร้าย ไม่เกลียดไม่ชัง อภัยได้มากขึ้น ๆ โอ้โฮ จิตใจ
 มันหยุดร่ำร้อน หยุดหาเหตุหาเรื่อง ที่จะไปก่อเหตุก่อภัยที่จะ
 สืบต่อยาวยืดยาวไปอีก เห็นความติดภพแห่งทุกข์ มันติดภพแห่งความ
 เลวร้าย ติดอะไรก็เห็นได้จริง

มีวิปัสสนาญาณ มีปัญญาเห็นอนิจจัง เห็นว่าเราเปลี่ยนแปลง
 จริง จิตของเราไม่เที่ยง จิตของเราแต่ก่อนโกรธเคืองอย่างนี้ โกรธ
 กับคนนี้ อาฆาตคนนี้ เราลดได้ เปลี่ยนได้ เออ มันไม่เที่ยง แล้วเราก็

เห็นความประเสริฐ เห็นความเจริญของใจเราจริง ๆ เป็นผล มันดีนะ มันเจริญ มันก็ยิ่งจะทำให้เรามั่นคง เป็นลาภของเราแล้วหนอ นี่เรา ได้ลดได้ละได้เจริญอย่างนี้ อนิจจังก็คือลดละจางคลาย ตามเห็น ความจางคลาย จิตลดเหตุแห่งทุกข์ ทุกข์ก็ลดลง แต่ก่อนนั้นมันมีทุกข์ อยู่ แต่เดี๋ยวนี้มันลดลง ลดลง มันก็หายทุกข์ไป จนหมดเกลี้ยง ไม่มี ตัวตน อนัตตา ตัวตนของความติดยึด ตัวตนของความโลภ ความโกรธ ความอาฆาต ต่อให้เขามาอุบาย มายั่วเย้า มากระทุ้ง กระเทือน กระแทกให้เราเกิด เราก็ไม่เกิดอีก ปล่อยวางได้ เลิกได้ จิตว่างได้ ไม่เกิดอารมณ์นั้นอีก

นี่ไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่ใช่ไตรลักษณ์ แต่พิจารณาว่า โอ้อะไรก็ไม่เที่ยง อะไรก็เป็นทุกข์ อะไรก็ไม่ใช่ตัวตน อะไรก็ไม่ใช่ของเราของเขา นั่นเป็นตรรกศาสตร์ที่จะทำให้เรา ไม่ติดยึดวัตถุรูปข้างนอก ก็จริง นั่นเป็นเรื่องหยาบเรื่องภายนอกกาย พิจารณาไตรลักษณ์ข้างนอกเราเข้าใจแล้ว เราก็ปลดปล่อย วางใจได้ ก็ดี ส่วนไตรลักษณ์ที่เป็นภาคปฏิบัติคือจิต เจตสิก กิเลส ตัณหา อุปาทาน มันไม่เที่ยงจริง ๆ แล้วมันก็พาทุกข์จริง ๆ เป็นสัจจะ มันเป็น เหตุแห่งทุกข์ เป็นตัวทุกข์ ลดมันได้ ก็ลดทุกข์จริง ๆ คุณจะเห็นด้วย ปัญญาญาณจริง ๆ เลย เห็นไตรลักษณ์ที่เป็นภาคปฏิบัติแบบนี้ เห็นสภาวะของปรมาตถธรรม คือ จิต เจตสิก กิเลส นิพพาน กันจริง ๆ

ถ้าใครปฏิบัติได้นะ จะลดได้เป็นอนิจจัง ตามเห็นความเป็น อนิจจังจนเห็นความจางคลาย ภาษาบาลีท่านบอกว่าอนิจจานุปัสสี

ตามเห็นความเป็นอนิจจังไม่เที่ยง เสร็จแล้วเราก็ตกกิเลสตัวเหตุ นั้น
 ได้ การตามเห็นความลดของกิเลส ความจางคลายลงของกิเลสนี้คือ
 วิชาอนุปัสสี จนกระทั่งดับกิเลสนั้นได้จริงเป็นนิโรธ นิโรธานุปัสสี
 อนุปัสสีแปลว่าตามเห็น ตามเห็นอาการทางใจของเรา เออ มันจาง
 มันดับ มันไม่มีอีกแล้ว ตัวเห็นคือตัวรู้ คือปัญญา อธิปัญญาสิกขา
 เพราะฉะนั้นศีล สมาธิ ปัญญา หรืออริศีล อริจิต อธิปัญญา ก็เกิดไป
 ด้วยกันมาด้วยกันอย่างนี้ สัมพันธ์กัน ไม่แยกกัน เป็นองค์รวม
 อยู่ด้วยกัน ปฏิบัติธรรมร่วมกัน มีการปฏิสัมพันธ์แก่กันและกันอยู่

นี่อาตมายกตัวอย่างศีลข้อ ๑ ศีลข้ออื่นก็เหมือนกัน มันจะ
 เกิดอยากจะทำสมใจตัว อยากได้ของเขาจนกระทั่งกลายเป็นทุจริต
 โลก แล้วเราก็อาฆงที่เขาที่เขาไม่ได้ให้ หรือว่าของเขาที่เราไม่มีสิทธิ
 ไปเอาของเขา มันก็เป็นการขโมย แค่นั้นก็เป็นความหมายของศีล
 ข้อ ๒ ง่าย ๆ ง่าย ๆ ถ้าสูงขึ้นไป ศีลข้อ ๒ นี้ นอกจากไม่เอาของ
 ของเขาในฐานะแห่งขโมยแล้ว เราก็ต้องเป็นผู้ให้

เมื่อจะให้ เราก็มไม่ต้องเอาของเขา นอกจากไม่เอาของเขาแล้ว
 เราต้องให้เขาอีก มันจึงจะเจริญ มันจึงจะประเสริฐ อริศีลของศีล
 ข้อ ๒ นี้ สูงขึ้นไปถึงขั้น ไม่มีเชิงกลเอาเปรียบ อาตมาอธิบายเรื่อง
 การค้าขายด้วยหลักทุนนิยม มันเป็นการเอาเปรียบเขา จริง มัน
 ยินยอมกันในสังคม มันเป็นระบบสังคมที่ยอมรับกัน ชื่อขาย
 คุณบวกกำไรเกินทุนขึ้นไป คุณขายแล้วคุณก็เอาเกินราคาทุนมา
 บวกได้เปรียบมากกว่าเท่าไร ก็ดีใจเท่านั้น อาตมาวิเคราะห์สัจจะ

ให้ฟังว่า เกินราคาทุนเป็นการเอาเปรียบ ขอถามว่าการเอาเปรียบนั้นความดีหรือความเลว ใครก็ตอบได้ว่าความเลวใช่ไหม

เพราะฉะนั้นแม้จะเป็นที่ยอมกันในสังคมว่าเป็นการค้าขายอย่างนี้ถือว่าใช้ได้ หลักทฤษฎีนี้มี ใครบอกทำไม แบบไหน ถ้าเขายอม ใช้ได้ แต่โดยสัจจะแล้ว มันเอาเปรียบเขามา อธิศีลที่สูงขึ้นเราอย่าไปเอาเปรียบเขาเลย สร้างสรรเถอะ สร้างสรรมาากๆ เอาไปแลก แลกอย่างขาดทุนด้วย แลกอย่างเสียเปรียบด้วย เราจึงจะเป็นคนไม่เอาของเขา แต่เรากลับเป็นผู้ที่ให้เขาได้ เป็นผู้ให้อธิศีลที่สูงขึ้นไปอย่างนี้

ศีลข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ ข้ออื่นๆ ก็คล้ายกัน เราพยายามระวังกรรมของเรา เมื่อกรรมนั้นสัมพันธ์ไปถึงจิต แล้วเราก็เห็นอาการทางจิตที่มันเกิดจากต้นรากคือโลภะ โทสะ โมหะ ความหลงผิด คนทุกวันนี้หลงผิดว่าได้เปรียบเป็นส่วนดี ได้เปรียบมาากๆ ก็คือกำไรมากๆ เป็นของดี นั่นเป็นความหลงผิดที่แท้จริง อาตมาอธิบายนี้ก็เห็นชัดขึ้น เออ มันผิด เพราะฉะนั้นเราก็เปลี่ยนแปลงเสีย ขนาตรู้แล้ว ยังลดไม่ค่อยได้ละ แหม มันมีความจำเป็น มีภาระ คุณก็อ้างโน้นอ้างนี้ เอ้า มีความจำเป็นคนก็ต้องเอาเปรียบเขาอยู่บ้าง แต่มันก็ไม่ดี ปฏิบัติอย่างไรจึงไม่ต้องเอาเปรียบ ก็พยายามทำให้ได้

ขายเท่าทุนอยู่รอดไหม ทุกวันนี้ก็ยังงอยู่ มันเอาหลักเกณฑ์มาพูด หลักแบบนี้ปรัชญาปากเปล่า เป็นวิมานในฝัน เป็นไปไม่ได้ ขาดขาดทุน มันจะอยู่ได้ไง อยู่ได้เพราะเราคิดทุนอย่างทฤษฎีนี้มี

แหละ ยกตัวอย่างง่าย ๆ คนคนหนึ่งมีสมรรถนะสมมุติว่าวันหนึ่ง
 พันบาท ค่าสมรรถนะคนเราสร้าง ค่าวัสดุ ค่าโซฮุ่ยต่าง ๆ คุณก็มารวม
 ดีไม่ดีบวกค่า Error อีก บวกเผื่อไว้หน่อย ๓ เปอร์เซ็นต์ ๕ เปอร์เซ็นต์
 ธรรมดาธรรมชาติระบบทุนนิยมเขาคิดกันอย่างนั้น เวลาคิดทุน ก็คิด
 ทั้งค่าฝีมือแรงงานของเราลงไป สมรรถนะของเราพันบาทบวกเข้าไป
 ด้วย คิดทุนเสร็จแล้ว คุณก็ให้เขาไป คุณก็แลกกลับคืนมาตามราคา
 ทุน คุณไม่เสียไม่ได้ ของอันนี้คุณเอาราคาเท่าทุน มันก็เท่ากัน
 เสมอกัน คุณไม่ได้กำไร แต่คุณได้ค่าแรงค่าสมรรถนะมาแล้วไง
 พันบาท คุณก็อยู่ได้แล้วด้วยความสามารถของคุณ แต่คุณยังไม่ได้
 เป็นผู้ให้

ทุนนิยมไม่ใช่อย่างนั้น ทุนนิยมต้องบวกเกิน บวกเกินทุนนี้
 แล้วถือว่ามีกำไร นั่นคือเอาเปรียบเขาแน่ ๆ เป็นบาป สังคมไปไม่รอด
 ทุกวันนี้ทุนนิยมเห็นผลแล้ว เลวร้ายขึ้นทุกวันเลย คนไหนมีอำนาจ
 ด้วยอำนาจเงิน ด้วยความฉลาด เป็นอำนาจบาตรใหญ่อยู่ในตัว
 หาวิธีการที่จะให้คนอื่นเขาแพ้เปรียบ ให้เขาเสียเปรียบ เป็นวิธีที่
 ทำมาอยู่ในโลกตลอดกาลนาน ไม่มีที่เห็นว่าเห็นสักจะชัดเจนแล้ว ว่าเรา
 ไม่เอาเปรียบเขาหรอก เพราะการเอาเปรียบมันไม่ได้เป็นคุณค่าอะไร
 ของคนเลย

สมมุติว่าทุนค่าแรงงานเราพันหนึ่ง ค่าวัสดุ ค่าโซฮุ่ยรวมแล้ว
 ประมาณสองพัน ถ้าเราขายต่ำกว่าสองพัน ขายพันห้า กำไรห้าร้อย
 แล้วคือขาดทุนห้าร้อยนั่นเอง อย่าเมาหมัดนะ เดียวก็ว่าขาดทุน

เดี๋ยวกว่ากำไร ทุนมันสองพัน เราขายพันห้า เราก็กำไรห้าร้อย กำไร
 อาริยะแต่ขาดทุนโลภก็ยะ ทางทุนนิยมเขาถือว่าขาดทุนห้าร้อย เพราะ
 ทุนตั้งสองพัน ขายพันห้า มันก็ขาดทุนห้าร้อย แต่ทางบุญนิยม
 ถือว่ากำไรห้าร้อย ค่าวัสดุ ค่าอะไรคุณก็ได้กลับคืนมาแล้ว เอามา
 สร้างต่อได้อีก เราทำอย่างนี้แหละ เสียสละทีละห้าร้อย ห้าร้อย
 เราทำทุกวัน ทุกเดือน ทุกปี แล้วก็ไม่ใช่คนเดียว หลายคนรวมกัน
 สิ่งเหล่านี้เอาไปลดต้นทุนต่างๆ ได้อีกเยอะเยอะ ขายต่ำกว่าทุนก็คือ
 ลดต้นทุนแล้วในตัวของมันเอง เพราะฉะนั้นใครขายต่ำกว่าทุน อยู่
 รอดไหม รอดแน่นอน แต่คนไม่กล้าเสียสละเท่านั้นเอง

ส่วนที่เป็นสมรรถนะของตนเอง ยิ่งเราเองเราสร้าง เรียกว่า
 กิจกรรมมีผลเจริญ เราปลูกต้นไม้ ทำสวน ทำไร่ ต้นไม้โต ออกดอก
 ออกผล ตอนแรกเราก็ลงทุนลงแรงเยอะนะ พอมันโตแล้วคุณต้อง
 ลงทุนใหม่ ไม่ต้องลงทุนหรือจะลงก็น้อยเหลือเกินแล้วต้นไม้มันยังโต
 มันทำของมันเอง มันปรุขของมันเอง มันสร้างของมันเอง ปุ๋ยก็ไม่ต้องใส่
 น้ำก็ไม่ต้องรดแล้ว อะไรก็ไม่ต้องแล้ว มันก็ผลิออกมามากมายเลย
 แรงงานคุณก็ไม่ต้องทำ มีแรงงานคุณก็ไปเก็บผลของมันมาเท่านั้น
 เอง เก็บเอามาขาย เพราะฉะนั้นต้นทุนมันก็ลดลงมาเรื่อยๆ อย่าง
 สำคัญเลยเห็นไหม นั่นก็เป็นกิจกรรมมีผลเจริญ หรือโรงงานก็ตาม
 ที่โรงงานของเราลงทุนแต่แรกยังไม่เก่ง ยังไม่ชำนาญ หรือว่าลงทุน
 ตอนแรกอาจจะมากหน่อย เอาคืนมากหน่อย พอมันลงตัวแล้ว
 กิจกรรมมีผลเจริญดีแล้ว ต้นทุนลดลง คุณก็ลดราคาสินค้าลงได้
 ต่ำกว่าทุนลงไป นี่เป็นทางด้านวัสดุ

เมื่อกิจกรรมมีผลเจริญแล้ว ตัวเราก็เจริญด้วย ลดทั้งค่าแรงงานของเรา ลดทั้งสิ่งที่มีน้เจริญ กิจกรรมมีผลเจริญซ้กลงไปอีก เราก็ขายต่ำกว่าทุนได้เยอะเยอะ ยกตัวอย่างง่าย ๆ ผลไม้ฤดูนี้ออกมาเยอะเลย โอ้โฮ คุณขายไม่ทัน ต้องรีบแจก ไม่แจก เน่าทิ้งเลยใช้ไหม ขายไม่ทันต้องรีบแจก ที่นี้เรายังเคยรับแจกเลย เอามาให้เราแจกตัวเองก็แจกไม่ไหว ขายไม่ทัน มันจะเน่าจะเสียหมดแล้ว ผลไม้ก็เอามาให้เราแจก แจกกันใหญ่เลย โอ้ ตอนนั้นมะเขือเทศเต็มหมดเลย ขายตอนแรกก็ขายถูก ๆ ขายถูกก็ยังไม่ไหว มันจะเน่าเสียแจกเลย เหลือแต่ตะกร้าคืน นี่คือคำอธิบายที่สังคมบุญนิยมเรากำลังพยายามที่จะทำ

บุญนิยมมีส่วนเหลือเพื่อสร้างสรรค์

สิ่งเหล่านี้เกิดจากการปฏิบัติธรรม เกิดจากการที่ต้องเข้าใจว่าชีวิตเรากินไม่มากหรอก ถ้าเราไปหลง โอ้โฮ ไอนั้นก็อร่อย กุ้งเต็นก็อร่อย หมี่ตุ๋น กุ้งเต็นเหมือนกุ้งวิเศษ ไปกินหุจลามก็ยอดเยี่ยม กินอะไรก็ไม่รู้ ปรุงกัน มอมเมากัน ตั้งชื่อตั้งเสียงขึ้นมาหลอกเต็มบ้านเต็มเมือง เราก็ต้องไปแสวงหากิน ต้องหาเงินไปซื้อกิน แต่ถ้าเราปฏิบัติธรรมแล้ว ไม่ต้องไปหลงหลอก ปรุงแต่ง อวดอ้างอะไรมากมาย กินอาหารให้มีธาตุครบสมบูรณ์ง่าย ๆ กินผักพืชถั่วงาข้าวกลิ้ง ได้ธาตุจากอาหารพวกนั้นมาเลี้ยงร่างกาย แล้วก็ปฏิบัติศีลตรสชาติ รสจืด รสอร่อย ลดรสต่างๆ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใต้จริงๆ ไม่ต้องไปกระตือรือร้นมาก คุณก็ไม่เปลือง ของพวกนี้ราคาถูกลงๆ ดีไม่ดีผลิตเองด้วย คุณยังกินน้อยใช้น้อย คุณก็มีอยู่มีกินมีใช้เหลือเพื่อแจกจ่ายแจกจ่ายคนอื่น เกื้อกูลกันไปได้มากขึ้น เราก็ไม่ได้ฟุ่มเฟือย หลงเลอะเทอะอะไรกับเขาแล้ว ไม่ปรุงไม่ผลาญ สมรรถนะก็สูงขึ้นทุกวัน เพราะเราไม่ได้งอมืองอเท้า เราขยันหมั่นเพียร สร้างสรร อะไรควรฝึกควรปรือก็สร้างสรรค์ไป ความเชี่ยวชาญก็สูงขึ้น เราลดละตัวเองได้ ชัดเกลาศีล สมาธิ ปัญญา เกิดอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ผลเป็นอนัตตตาลงไปเรื่อยๆ

เรายังเบาว่าง ง่าย ชีวิตก็ยังเปลืองน้อย เพราะกินน้อยใช้น้อย แต่สมรรถนะสูงสร้างสรรค์ได้มาก ยังมีภูมิธรรมสูง คุณธรรมสูง ยังมีส่วนเหลือส่วนเกินไปลดต้นทุนได้มาก เพื่อแผ่เกื้อกูลคนอื่นได้มาก ก็เป็นคนมีคุณค่ามีประโยชน์อยู่ในสังคม ในโลกมนุษย์ คนที่สร้างสรรค์

แล้วก็เสียสละไป มันก็ไม่รวย ไม่กอบโกย แม้จะมีสมรรถนะสูง มีความรอบรู้ คมชัด ภูมิธรรมสูง มีความสามารถสูง มีความรู้มาก สร้าง คำขายคิดเป็นราคาค่าตัว สมรรถนะของบุคคลนี้แพงนะ แพงเหมือนเขาตีราคาทางทุนนิยมนั้นแหละ แต่ท่านก็ไม่เอา ไม่สะสม ทำแล้วก็ไม่เอา ไม่แลกเปลี่ยนกลับคืนมา แน่นนอนท่านก็ยอมไม่มีเงิน จนแน่นนอน

คนจนอย่างนี้ มันเป็นเรื่องที่ดีกว่าคนที่เขาไม่ให้ใคร รวยได้ เพราะเขาทำเอา ที่คุณทำงาน ผลิต คิดค่าแรงงาน แล้วก็ไปแลกเปลี่ยนมาอย่างทุนนิยม คุณได้มามากๆ คุณก็รวย ไม่แจกไม่จ่าย ไม่เกื้อกูล สะสม รวยมหาศาลเลย เยอะแยะ เพราะวิธีเอาเปรียบมากอบกอบมากมาย คนเคารพนับถือเหมือนกัน คนที่มีเงินมากมาย มีทรัพย์สินศฤงคารมากมาย ไก่ๆ หูๆ รวยๆ มากๆ คนก็เคารพนับถือ อาตมาเคยสมมุติ นาย ก กับ นาย ข สมมุติว่ามีสมรรถนะเท่ากัน มีความสามารถเท่ากัน นาย ก เลือดบุญนิยม นาย ข เลือดทุนนิยม คนเลือดทุนนิยม สมมุติว่าเขามีค่าสมรรถนะ ค่าความสามารถ ความรู้ของเขา เอ้า เอาให้แพงๆ หน่อย จะได้เห็นตัวเลขชัดๆ เดือนหนึ่ง ประมาณแสนหนึ่ง นาย ก เลือดบุญนิยม ก็เดือนละแสนเหมือนกัน **มีสมรรถนะเท่ากัน ขยันเท่ากัน** นาย ข กอบโกยใหญ่เลย เพราะทุนนิยม สะสมเอาไว้เดือนหนึ่งแสนหนึ่ง นอกจากเก็บกักแล้วไปเล่นหุ้นต่อ ไปล่อ ไปหาทางจะงอกเงินมาอีก เอาเปรียบวิธีไหนก็แล้วแต่ ใครโง่ก็เป็นเหยื่อ เขาจะต้องรวย เขามีวิธีการจะกอบโกยมาอีก แต่ นาย ก ไม่เอาไว้ แจกจ่าย เจือจาน เกื้อกูล อาศัยอยู่อาศัยกิน

อาศัยใช้ เดือนหนึ่ง สามพัน สองพัน พันหนึ่ง นอกนั้นก็แจกจ่าย
 เจือจานเกื้อกูล ไม่เก็บ

สิบปี นาย ข รวยเป็นล้าน หลายล้าน นาย ก เท่าเดิม ศูนย์
 งามจริง ๆ คุณจะกราบคนไหน นาย ข รวยสิบล้าน โอ้โฮ ทองพราว
 เลยนะ นาย ก อาจจะไม่ใส่เสื้อม่อฮ่อมเดินไม่ใส่รองเท้า คุณจะกราบ
 คนไหน คุณยกย่องเชิดชูคนไหน ก็ต้องกราบนาย ก แต่สังคม
 ทุกวันนี้ โมหะ เมฆา ไม่เชื่อว่าจะกราบนาย ก นาย ก ก็ทำไปสิ
 แล้วเอ็งก็ไม่มีเงิน เอ็งก็ไม่มีโรเล็กซ์เรือนทองใส่แขน เอ็งก็ไม่ร่ำรวย
 รุหฺรฺร่า แต่นาย ข มี โอ้ ต้องกราบนาย ข เพราะนาย ข อาจจะไม่เอา
 เศษให้เราบ้าง พวกทาสปล่อยไม่ไปพวกนี้เข้าใจอย่างนั้น รู้จัก
 พวกทาสใหม่ ทาสปล่อยไม่ไป ก็จะต้องกราบนาย ข นี่คือสัจจะนะ

คนเราถ้าไม่โมหะแล้วก็จะขัดใจ ที่เอาตมาอธิบาย พวกเรา
 มาจน บอกชัด ๆ ให้มากล้าจน ฝึกให้เป็นคนจน คนจนมหัศจรรย์
 คนจนที่มีคุณค่าประโยชน์ต่อสังคม ต่อผู้อื่น แล้วเราก็สบายใจ
 เราอยู่ด้วยระบบวิธีของเรา เรามีวิถีการดำเนินชีวิตแบบสังคมของเรา
 มีการช่วยเหลือเกื้อกูลสร้างสรรค์ ใครถนัดอันไหนก็ช่วยกัน วงจรครบ
 ขนาดโตศกทุกวันนี้ยังไม่ครบทีเดียว วงจรยังไม่ครบทีเดียว มันก็
 ยังพออยู่ พอกิน พอใช้ พออยู่ได้ และก็ไม่ได้สอนให้ใครมา
 กักตุน มาเก็บ มาสะสม มากอบโกยอะไร ทุกคนก็ยินดีที่จะหมดตัว
 ก็เลสเท่านั้นมันยังไม่หมด แม้มาอยู่ที่นี่ก็ไม่ไว้ใจตัวเองว่า ถ้าเราอยู่
 ไม่ได้ เราก็ต้องกระโดดกระเมี้ยนฝากไว้ก่อน ฝากแบงค์ไว้ พวกเรา
 หลายคนยังไม่หมดหรอก

บางคนไฟแรง มาถึง สละหมดตัวเลย เข้ามาโดนผัสสะ ที่นี้เข้า ไ้อหยา ไม่ใช่ง่ายๆ นะ อยู่ไม่ได้ ตาย ภูไม่น่าเลย ไม่น่า หลงลมเลย สละหมดตัวแล้ว ดุชิ ดุชิ แล้วก็อยู่ไม่ได้แล้ว ที่นี้ไม่รู้จะทำยังไง ชมซานออกไปหาเงินใหม่ก็มี ก็ต้องบอกให้รู้ตัวว่าอย่าเพิ่ง ใจร้อน ไฟแรง จนกระทั่งวูบวาบ มาถึงก็สละหมดตัว ไม่ได้ ที่นี้ ไม่ได้ให้สรรเสริญ ไม่ได้ยุแห่ให้มาสละหมดตัวง่าย ๆ ต้องศึกษา ฝึกฝน อยู่กับหมูกับกลุ่ม ที่นี้ไม่ใช่เรื่องเล่นๆ อยู่ไม่ง่ายหรอก ที่นี้ ตำรวจเยอะ ชัดเกลากัน ไม่ค่อยชมเชย ชมเชยกันน้อย ก็มีคนว่า เหมือนกันว่า เมื่อไรจะเปลี่ยนนโยบายเสียที หัดชมเชยกันบ้าง คนไม่มีกำลังใจจะหนีกันไปหมดแล้ว มีแต่ชัดเกลากัน ก็รู้ว่าชัดเกลามีประโยชน์ แต่ชมเชยก็มีประโยชน์เหมือนกัน

เอาเถอะนะ เราก็ค่อยๆ ชมเชยกันไปเองแหละ อย่างน้อย ที่สุด ลึกๆ คนเรารู้กันนะ คนไหนดี คนไหนไม่ดี คนไหนมีคุณค่า ไม่มีคุณค่า ก็รู้กันอยู่ คนไหนดีๆ ไม่ได้ชมเชยก็ตาม ถ้าจะออกไป ก็เหนียวรั้งกันเอาไว้ คนดีๆ ก็อย่าแอ็ดมากนักละ อะไรนิดอะไรหน่อย จะไปแล้ว เขาเรียกว่ามานะ ถือดี ถือตัว ข้าไม่อยู่กับเอ็งก็ได้ ข้าก็พอตัวแล้ว ออกไป ก็ไม่เป็นไรหรอก ไม่มีปัญหาอะไร ออกไปก็ไปอยู่กับสังคม ถ้าสมมุติคนนี้เป็นคนดี ลดละได้มากพอสมควร แต่เขาก็มีสิ่งบกพร่องของเขาอยู่ในตัว เพื่อนก็จี้จนกระทั่งทนไม่ไหว ตัวเองก็ถือตัว เราก็ดีแล้ว ลดละได้เยอะแล้ว คุณออกไปอยู่กับสังคมข้างนอก ก็ไปเป็นอย่างนั้น อยู่อย่างนั้นแหละ คุณก็ไม่มีอะไร ก็ไปแพร์เชื้อทางนี้ แต่ระวังถ้ามันไม่แน่น ไม่มั่นคง ยังไม่เข้าใจจริง ออกไปอยู่ข้างนอก

ประเดี๋ยวก็ละลายไปเป็นข้างนอกอย่างเดิม เวียนกลับไปอีก เพราะยังไม่ถึงขีดของอารยคุณ อารยคุณยังไม่ถึงขีดถึงขั้นไม่เปลี่ยนแปลง เทียงแท้ ไม่ตกต่ำจริง ๆ มันไม่ถึงขีด ออกไปก็เปลี่ยนได้

แต่ถ้าถึงขีดไม่เปลี่ยนแปลงนะ ออกไปก็รอด เข้าไปเป็นทรัพยากรของสังคมได้ แม้จะไม่มาอยู่รวมที่กลุ่มนี้ เขาก็จะไม่ทำเลวทำชั่ว ไม่ทำบาป เพราะว่ารู้แล้วแก่งไม่สู้ไม่ได้ คนเรารู้จริง ๆ แล้ว แก่งไม่สู้ไม่ได้ ถ้าคุณธรรมถึงขั้นลดละได้แล้ว ตามสัจจะไม่เปลี่ยนแปลง เป็นสภาพที่ถึงขั้นโศดาบัน มีอวินิปาตธรรม ไม่ตกต่ำแล้ว นียตะ เทียงแท้แล้ว ก็จะไม่เจริญในภายหน้า แม้อยู่ข้างนอก เขาก็ไม่เปลี่ยนแปลง เขาก็เป็นคนอย่างนั้นอยู่ในสังคม ไม่เดือดร้อนอะไร เท่ากับเราสร้างคนไปให้แก่สังคม

จริง เขาอยู่กับหมู่เรา อยู่ในหมู่ที่ไม่ได้ ถึงแม้ไปอยู่ข้างนอก แต่สิ่งนี้เป็นคุณธรรมที่แท้ เขาก็เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ออกไปข้างนอก ก็ไม่แปลก แต่มันไม่เป็นองค์รวม ถ้าองค์รวมแล้วมันจะทำได้ง่ายดายเพราะทุกอย่างมันสอดคล้อง เพราะฉะนั้นหลายคนพอมีภูมิธรรมสูงแล้ว ออกไปข้างนอก จะรู้ว่าอยู่ข้างนอกมันยาก เพราะมันก็จะเอาเปรียบเอาไรต์ ต้องแข่งขัน ต้องต่อสู้ จะกินจะอยู่ก็ต้องอยู่ในเศรษฐกิจจรรยาเบร์เซนต์ เพราะไม่มีระบบที่เกื้อกูลกัน คนนี้คนนั้นเผื่อคนนี้คนนั้น มันก็เบา ก็ว่าง ก็ง่าย ออกไปข้างนอก มันต้องตัวเองหมดเลย ต้องสู้กับเขา เผลอไม่ได้ หนักเข้าก็สู้ไม่ไหว ชมชานกลับมาก็มี ทนไม่ไหวก็ชมชานกลับมา ใครไม่กลับมา อยู่ข้างนอกก็เป็นทรัพยากรของสังคม มันไม่ได้เสียหายอะไรเลยที่เราทำ บางคน

บอก โอ้ย นี้ออกไปหมด ไม่จริง ออกไปไม่หมดหรอก มีอัตราการก้าวหน้าด้วยซ้ำไป มีเพิ่มขึ้นอยู่พอสมควร แม้อัตราการก้าวหน้าจะไม่มาก ถึงระดับคุณ ยังเป็นแค่ระดับบวก แล้วตัวเลขบวกยังไม่มากก็ตาม มันก็ไปได้ มันไม่ง่าย ได้ขนาดนี้ก็ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควร

ถ้าจะพูดแล้ว ธรรมของพระพุทธเจ้าปฏิบัติมีผลถึงขั้นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่มีตัวตนของกิเลส ของสมุหทัย ดับอะไรก็ต้องรู้แจ้ง ถึงสิ่งที่ตนดับ ไม่ใช่ดับอะไรก็ไม่รู้ ต้องรู้ภาวะนั้นชัดแจ้ง ไม่คลุมเครือ ศาสนาดับเหตุแห่งกิเลส ดับเหตุแห่งทุกข์ ดับเหตุแห่งความไม่เจริญแห่งความที่ไม่เป็นไปดี ทุกข์ในโลก ดับเหตุนั้นได้เท่านั้น เป็นอนัตตาก็คือความไม่มีตัวตนของเหตุ นี้เรียกว่าถึงขั้นอนัตตา เพราะฉะนั้น พิสูจน์ว่าทำได้จริงเถอะ สังคมนี้สงบ สังคมนี้อบอุ่น คนเกิดมาเป็นมนุษย์ แม้จะคนละสายเลือด ไม่ใช่พ่อแม่เดียวกัน ไม่ใช่ชาติเชื้อเดียวกัน เจ๊กบ้าง แขกบ้าง ลาวบ้าง ฝรั่งเศสหน่อยหน่อย เจ๊กเยอะหน่อย แขกก็หน่อย ลาว ลาวก็ไม่ใช่ลาวแท้ ลาวอีสาน ลาวเหนือ ก็มาอยู่ด้วยกัน เป็นพี่เป็นน้องกัน อยู่ในระบบที่พระพุทธเจ้าท่านว่า มีสาธารณโภคี มีเมตตา พอปฏิบัติแล้วก็จะเป็นสาธารณีธรรม มีเมตตา กายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม มีสาธารณโภคี มีของกลาง มีส่วนกลาง ที่จะบริโภคอุปโภคกัน แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ แต่ละคนก็มักน้อย สันโดษลงไปได้จริง มันก็ไม่เปลือง ไม่ผลาญ แต่ละคนนั้นขยันหมั่นเพียร สร้างสรรทำงาน ผลที่สร้างมันมากกว่าที่เรากินใช้บริโภค อย่างว่าแต่เหลือในที่นี้เลย เพื่อแผ่ออกข้างนอกก็ได้

บริษัท ฟาอภัย จำกัด

ร้านค้า พลังบุญ แต่ชีวิต ศูนย์อาหาร ฟาอภัย เราก็ดั้งร้านที่จะไปทำงานสัมผัสกับคนข้างนอกเขา เราก็มี่แรงงานสร้างสรรค์ให้แก่เขา เอาผลผลิตมาขายราคาถูกได้ ในหมู่พวกเราที่แบ่งกันกินกันใช้ มันก็เกิดระบบสังคมขึ้นมา เป็นระบบบุญนิยม โดยมีทิวจิตสามัญญตา มีความเห็นไปในทิศทางนี้แหละ อาตมาว่าต้องแก้ปัญหาลังคมด้วยระบบบุญนิยม ระบบที่เป็นทิศทางที่พระพุทธเจ้าพาเป็นนี้แหละ ให้คนมาเป็นแบบนี้ คำตอบมันอยู่ที่คน ถ้าคนปฏิบัติศีลปฏิบัติธรรม มีภูมิธรรม เห็นสังฆธรรมอย่างที่ว่านี้ เห็นอย่างจริงเลย ว่าเราไม่ต้องสะสมกอบโกยได้ เป็นชีวิตคนจน เป็นนาย ก เขาจะกราบหรือไม่กราบ ถ้าไม่มีอึดตา ไม่ถือดี ไม่ถือศักดิ์ศรี ใครจะกราบก็กราบ ใครไม่กราบก็แล้วไป เป็นนาย ก ที่ไม่ต้องสะสม ไม่ต้องมีอะไรเลย แล้วเราก็มินดี สบายใจทุกอย่าง คนทุกคนก็ทำแบบนี้เข้าใจกัน เห็นสังฆจะอย่างนี้ เป็นอย่างนี้ ไม่เปลี่ยนแปลงแล้ว

ปฏิบัติไตรสิกขา ฟังพาไตรรัตน์ บรรลุไตรลักษณ์

คนที่ศุนย์ได้อย่างสบายแล้ว เบาแล้ว ง่ายแล้ว โปร่งแล้ว สะดวกแล้ว จะทำให้มันยากทำไมล่ะ คนเรามีเงินล้าน เอาเงินล้าน ออกให้แก่คนอื่น กับคนเรามีเงินศุนย์ แต่จะหาให้ได้ล้าน อันไหนมัน ยากกว่ากัน บางคนบอก มีล้าน เออล้านออกสิมันยาก มันชี้เหนียว แต่สะสมให้ได้ล้านมันง่ายกว่า บางคนมองไปในแ่งนั้น เอาละ สมมุติ ล้านหนึ่ง มันยาก คนชี้เหนียวไม่กล้าให้ ตั้งล้านบาท สมมุติว่ามีเงิน อยู่ร้อยหนึ่งก็แล้วกัน คุณมีอยู่ร้อยหนึ่ง ให้เขาไป กับคุณไม่มีเลย คุณจะต้องหาให้ได้ร้อยหนึ่ง อันไหนมันยากกว่ากัน หามาให้ตัวเอง นี้ ยาก แต่มีอยู่ร้อยหนึ่ง ให้เขาไปนะ มันง่าย แล้วทำไมไม่เลือกเอา อย่างง่าย

อันนี้เป็นสัจจะ ที่ว่าให้เขาไปมันง่ายกว่ามาหาให้ได้ถึงร้อย ยี่งพัน ยี่งหมื่น ยี่งแสน ยี่งล้าน จริงๆ แล้วถ้าคุณไม่หวังไม่แหนด สมมุติไม่หวังไม่แหนดนะ มีล้านหนึ่งให้เขาไป มันก็ง่าย ของที่ให้ไป มันง่ายจะตาย ถ้าสร้าง โอ้โฮ กว่าจะได้ มันยากนะ ต่อให้คุณเป็นคน ไม่มีกิเลสก็ตาม มันก็ยากกว่ากันอยู่ดีแหละ

เพราะฉะนั้นคนที่จบแล้ว ง่ายแล้ว เบาแล้ว ว่างแล้ว ใครเขา จะกลับไปเป็นอย่างยากอีกล่ะ ยกตัวอย่างอาตมา ทุกวันนี้อาตมาก็ สบาย ไม่ต้องทำเงินทำทอง ไม่ต้องมีเงินมีทอง ทำงานไปวันหนึ่งๆ เราก็สร้างสรรค์ เราเห็นว่าสร้างสรรค์ทำงานไปวันหนึ่งๆ ก็ผ่านไปสู่อ ความตาย เดินทางไปสู่กองฟอนตลอดเวลา ถ้าเผื่อว่าเราปล่อยเปล่าๆ

มันก็เดินทางไปสู่ตาย ขยับมันก็เดินไปสู่ตาย ชี้เกียจมันก็เดินไปสู่ตาย จะอยู่อย่างไร อยู่อย่างขยันสิ เข้าท่า

อยู่ไปวันๆ หนึ่ง ก็สร้างสรรค์ไป สมรรถนะไม่ย่อหย่อน อาตมาก็ว่ามันเป็นสิ่งดี เมื่อเราเข้าใจสิ่งดีนี้แล้ว เรารู้แล้ว เราก็อำดี และใจเราไม่ยึด ไม่ติด ไม่เสพ โดยเฉพาะหมดอัสสาทะ หมตรสร้อย คนหมตรสร้อยแล้วก็เบา คนเราอยู่ด้วยรสร้อย ถึงขึ้นบาน เบิกบาน โอ้โฮ ดูมวยโลก ดูบอลโลก มัน! ไม่ได้ดู บอลโลก ก็เหี่ยวลี ไม่ได้ดูแสงๆ สีๆ ใ ม่ ไ ต่ ดู สวยๆ งามๆ มันก็เหี่ยวลี ก็จืดลี ไม่ ห ร อ ก คนที่ยิ่งไม่ติดไม่ยึดอะไร ยิ่งมีสินิด สี หน่ อ ย ก็

สวยงาม มีรสนิดรสหน้อยก็อ้อย่างง่าย สนุกสนานง่าย มันเหมือนเส้นดั้น แต่คนที่มีแต่ปรุงแต่ง เขาหลอกหนักเข้าเลยกิเลสหนา เส้นลึก เท่านั้นก็ไม่อร่อย เท่านั้นก็ไม่สวย เท่านั้นก็ไม่สนุก ยิ่งยากใหญ่เลย

ถ้าเราจะปรุงตาม ก็ปรุงได้ เราไม่มีแล้ว มันจะจืด มันไม่จืดเลย นี้ คุณจะไปสมมุติอะไร

เขาว่าสวย ว่าอร่อย รสร้อย ไม่ใช่ว่า เพราะว่ายู่ในโลก

สวย น้อมจิตไปว่าสวยกับเขาก็ได้ สมมุติ กับเขาได้ เขาสมมุติว่าสวยก็สวย มันก็คือธรรมชาติธรรมดา อันนี้อร่อย ไม่อร่อย โน้มไป กับเขาก็ได้ บอกแล้วว่าเส้นดั้นง่ายจะตายไป

มันจะเบิกบานร่าเริง ไม่เหี่ยวหอรอก แล้วก็ร่วมกับเขาได้ เหมือนกับ
เราเห็นเด็ก ๆ เล่นกัน เล่นอย่างเด็ก ๆ มันสนุก เราก็ดูเด็ก เบิกบาน
ร่าเริงกับเด็ก มันก็สนุก ไม่เศร้าไม่โศก ไม่ทำร้ายทำเลวกัน มันก็น่า
เอ็นดู ก็สบาย ๆ ใจเราก็ไม่ต้องไปมีรสนชาติเหมือนเด็กเล่นสนุก
แต่เราก็สบายใจใหม่ละ

เอาละ มันอาจจะไม่เป็นอย่างที่ว่า โอ้โฮ โลกนี้มันตีกันฆ่าแกง
กัน แย่งชิงกัน รบรา ตั้งแต่ระดับบริหารจนกระทั่งระดับเรา มันน่า
เศร้าหมอง แต่คนที่มิใช่ใจวางแล้ว รู้โลกก็เต็มที่แล้ว ไม่ติดไม่ยึดทั้งดี
ทั้งชั่ว ทั้งร้ายทั้งดีวางกลาง ๆ แล้ว ก็ไม่ต้องห่อเหี่ยว ห่อเหี่ยวก็วาง
กลาง เบิกบานร่าเริงก็วาง กลาง มันก็ไม่มีปัญหาอะไรนี้ ใจวางได้
แล้ว แม้แต่เขาห่อเหี่ยวหรือเขาทุกข์ร้อนทุบตีฆ่าแกงแย่งชิงอะไรกัน
เราก็จะเบิกบานร่าเริงบ้างยังได้เลย เหมือนกับดูหนังที่มันชกกันไ้
ดูหนังที่มันฆ่าแกงกันไ้ สนุกได้เหมือนกันนะจะว่าไป คนโลก ๆ ก็
ดูสนุกนะ ดูคนฆ่าแกงกัน มันอร่อยสนุกเหมือนกันนะ แต่เราไม่ต้อง
ถึงขนาดนั้นก็ได้ ถ้าจะว่าไปแล้ว มันก็คือการโน้มนจิตไปหรือว่าคิดไป
กับเขาเท่านั้นเอง

เอาละ อาตมาก็บรรยายสิ่งที่เป็นสัจจะ ที่ต้องกระทำ คือ สมาริ ปัญญา นี่แหละเป็นหลักสำคัญ ทุกคนเอาไปปฏิบัติเถอะ เมื่อเข้าก็มีคนถามปัญหาว่า จะปฏิบัติธรรมอย่างไร การปฏิบัติธรรม ของพระพุทธเจ้าตามทฤษฎีมรรคองค์แปดนั้น ผู้ปฏิบัติด้วย ทำงานด้วย ต้องตามอ่านใจพร้อมกับระวังกายไปด้วย ไปถือศีล ให้ได้ ถือศีลห้าก็ระวังแค่พื้นฐาน อ่านใจให้ได้ แล้วรู้ใจของเรา ลดละจางคลายได้ เห็นผลดีได้ไปเรื่อยๆ แล้วมันจะค่อยเป็นอริ ค่อยๆ สูง เจริญขึ้นไปตามลำดับ ศีลจะเป็นอริศีล จิตจะเป็นอริจิต ปัญญา จะเป็นอริปัญญาขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ ขอให้สามตัว ศีล สมาริ ปัญญา ชัดเจนกันขึ้นมาเรื่อย แล้วเราจะเจริญธรรม

ไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เราก็จะบรรลुธรรมที่มี ภาวะ “อนัตตา” แท้ๆ

ไตรรัตน์ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราจะเป็น “พระอาริยสงฆ์” จริงๆ

ไตรสิกขา ศีล สมาริ ปัญญา นี่แหละถ้าได้ศึกษาและปฏิบัติ กันอย่างถูกต้องเป็น “สัมมาทิฐิ” แน่ๆ คนทุกคนแม้ปัจจุบันนี้ ก็มี สิทธิจะได้ “นิพพาน” ทำให้พิสูจน์ได้ (เอหิภัสสิโก)

